
a népek

BRASNYÓ ISTVÁN

HIDEGSOMOSI

A mákvető gépet kétségtelen, hogy ő találta fel, pontosabban a mákvető gépet, évekig ezt tologálták az emberek a répasorok között, de ez csak egy elenyésző mozzanat volt a találmányai sorában; a legutolsó a zajtalan vasút volt, de ezt sohasem sikerült alaposabban kitapasztalnia, mert fogalma sem volt, hogy hol is kellene bejelenteni, miszerint a vonatkerekek csattogását a síneken feltehetőleg sikerült megszüntetnie bizonyos vasfüllentyűk alkalmazásával, melyeket otthon, házilag, el is készített.

Mivel vasút a környéken egyáltalán nem volt, kerékpáron húsz kilométert ingázott, amikor csak tehette, néhány héten át, hogy a szerelvényt nyílt pályán figyelhesse, de amikor a füllentyűket fel akarta szerelni, a pályaőrök elkergették, rendőrséggel fenyegették, a rendőrség utóbb meg is találta, és azzal gyanúsította, hogy fel akarta robbantani a vasúti hidat.

Ezentúl be kellett érnie az apróbb barkácmunkákkal: Szelesnek kasszakarika, Bartel szemüvegét megcinezni, megragasztani Mendel szét-tört hegedűjét; alkatrészek ekékhez, fúkaszálókhoz, aratógépekhez, amiket többé nem gyártanak.

KECSENOVICS

Néhányan ott állnak a gép körül, figyelik, hajlonganak, de csak annyit látnak, hogy bent fekszik a gép alatt a sötétben, csupán valami valószínűtlen darabjai maradtak kívül a félhomályon: kabátja hátsó szegélye, csonka kézfeje, egy bakancs, aminek csak a talpát látni, de nem biztos, hogy az övé.

Aztán félremennek, vastag cigarettát sodornak, ülnek háttal a napnak, csak nem múlik az idő. Még mindig odabenn fekszik, pedig már

délre jár, hát keményen dolgozhat, ha el nem aludt még napfelkeltekor.

A csonka kezére valaki pusztá vigyázatlanságból ráejti az égő cigarettát, hát akkora üvöltés hallatszik onnan bentről, a sötétből, hogy a legszívesebben világgá szaladnának, de ha megtörtént, megtörtént: fáradt olajtól fekete az arca, és csak a két szeme világít ki belőle, ahogy kihemperedik a gép alól, kezében a franciakulcs, hogy valakit agyonvág most, ezen nincs mit vitatkozni, az olyan biztos, mint ahogy ott áll — de aztán csak az ég felé fordul, köpdős a levegőbe meg a franciakulcsot dobálja felfelé: ez elől a legjobb lesz meglépni, gondolják, és egy pillanat alatt elnéptelenedik a házak környéke.

HAJDU

Égész délután benn ült a deszkabarakkban, körülbelül úgy, mintha arra várna, hogy történjen végre valami: egy filmszínész arcával és egy filmszínész szemével várt erre, míg a többiek az árokból a földet lapátolták.

De aztán, persze, semmi, lassan az évek is eljárnak, és hiába keresi megállás nélkül a sorsdöntő összetűzéseket, egyre sem kerül sor, mintha erre külön ügyelne az egész világ; akkor hoppon marad, és csak jó sokára kezd el öregedni — mint egy végtelenül tartó mormolás, ott duruzsol az emberek fülébe télen, a fagyos magtárhelyiségben, vagy tavasszal, amikor még korán megy le a nap, s még jut rá ideje, hogy félmegtelen álljon a kútnál, s a vödörből öntözze magára a vizet.

S utóbb az a kényelmetlen érzés a pokróc alatt, amit már kimart a hegyes térde, hát ette volna meg a fene, ezen a lyukon keresztül szüremlik be a hideg éjszakákon az emberbe a köszvény.

PETYÓ

De hát ha egyszer mindig részeg; részegen aztán meg betámolyog a faluba, összeviszsa csatangol az utcákon, a kerítés felett nagyokat köszön az ismerősöknek, akik, ha meglátják, mindjárt hozzák a flaskát, és pálinkával kínálják a léceken keresztül, mert tudják, hogy világra szóloán szereti, — akkor elálldogál ott egy kicsikét a lécekre csimpszkodva, majd tovább ballag, ha bele nem esik valamelyik mély árokba, olyanba, amelyikből nem tud kimászni, szunnyad egy darabig, hogy erőt gyűjtsön, mert már nem akad ember, aki kisegítené.

Másnap úgy kell érte menni a kiskocsival, nem hagyhatják ott világ csúfjára; szólni már nem tud, de még ő mutogat, amikor felhengerítik a csupasz deszkákra, pedig az valakinek fél napjába kerül, mire hazacibálja.

Aztán még arra is rávetemedik, hogy mise alatt bemenjen a templomba, de éppen fordítva, az asszonyok sorába ül, nem a férfiakéba, vagy csak azért van ez, mert kicsire már nemigen ad, — de térdepeléskor elalszik a térdeplőn, úgyhogy a felállásokat már kihagyja, végül pedig a harangozónak kell felébreszteni és kituszkolni az üres templomból, amikor már mindenki hazament.

Így állnak a dolgok, amikor megfogadja, hogy többé nem iszik, otthon a feszületre teszi a három ujját, és megesküszik, amin a környék egy

hétig röhög, egy hét múlva pedig megint a faluban látják, nagyokat köszönget az ismerősöknek a léckerítés felett, azok megint hozzák a flaskát, hogy lássák, tartja-e magát az eskühöz: egy fenét tartja, ki-mérten vedel, azzal az ő tempójával, ahogyan megszokták tőle, — eskü ide, feszület oda, minden marad a régiben.

Télen belepi a hó, de valaki csak kiássa, és küsszánkón hazahúzza, mint valami fahasábot, alaposan megizzad vele, mert nagy a hó, de hát másnapra ez is elmúlik, neki meg még csak a sarka sem viszket a fagy-tól, pedig igencsak átfázhatott.

AZ ÖREG KATONA

Jön végig a tiszafák alatt a kastély kertjében, vagyis csak úgy oldalog, csoszog a papucs, a micisapkája félreacsapva, kilátszik alóla a nagy vörös klepa füle, mögötte a piros ceruza, az ilyen munka nagyon el tudja klepíteni az ember fülét, fejtegeti a Badiglió, pedig már mást sem csinál az öreg Spiess, csak a ceruzát hordozza naphosszat a füle mellett.

Meg aztán ha meglát valakit, annak már fél kilométerről elkezdi in-tegetni, hogy kum, kum, ide hozzám!, s ha véletlenül sikerül lépre csal-nia valami falusit vagy vidékit, aki még nem ismerte ki a bogarát, an-nak megint csak azt mondja, hogy kum, kum, mintha más nem is vol-na a fejében, csak ez az örökös kummogás, hát előbb körüljárják a népek, akiknek elcsavarja a fejét, de hát semmi, hátulról is majdnem olyan, mint elülről, és csak akkor kérdezik meg tőle, miután ilyen ala-posan szemügyre vették:

Aba wohin, Braca?

Wohin, wohin, méltatlankodik, nach Budapest! In Kuplerei!

Azok meg csak legyintenek, mintha legyet hajtának el az orrukról, azt meg nem tudni, hogy az öregnek szól-e ez a legyintés, vagy a régi szép időknek, elmúlt az már, Braca, mondják, vége már annak, Braca, fajront van most már a kuplerájban, és integetnek, ahogy odébbállnak.

De az öreg nem hagyja ennyiben, megereszt még egy becsületes kur-jantást: Ich war magyar huszár, majd mintha süketnek kiabálna, még egyszer: Ich war magyar huszár!

Szép kis huszár, aki az ágyba csinál, röhögik a vidéki népek, de az öreg ott áll mozdulatlanul, oly feszes vigyázzban, amilyen csak kitelik tőle, és elkezdi emlékezetből felmondani a valamikori katonalovak ne-veit, vagy széplányok neveit, ki tudna rajta eligazodni: Angyal, Margit, Kató, Viola, Százszorszép, Tulipán, Fatima, de ezt aztán minden gyerek fejből fújja a házak közt.

BEDLEG

Az utóbbi időben annyi minden elveszett innen a környékről, hogy az már csakugyan sok, mert csak a szerszámokat vegyüik a műhelyből, azok közül is a vadonatújakat, azokból ugyan egyet sem lehet már meg-találni: a régi rozsdás kulcsokkal bütyköli az öreg Kecsenovics a gépe-ket már megint, akárcsak a régi világban, mintha azokhoz szokott vol-na hozzá a keze.

Gyanúsított meg, aki mindezt elsajátította volna, nemigen akad már más a Bedlegen kívül, úgyhogy őt kötözteti meg este a brigadéros a népekkel, aztán meg lefektetik, és az ágyához is hozzákötik, azzal együtt talán csak nem fog elszaladni, s meghagyja, hogy reggelig, amíg nem jönnek a milíciák, mert már egy gyerek útban van értük, mindenki, aki csak akar, bemehet és szemközt köpheti, — de aztán valahogy csak nem tolonganak az emberek az ajtó körül, inkább szó nélkül aludni mennek, a brigadéros sem tehet mást, de azért erősen fülel a sötétben.

Hanem a Bedleg csak eloldózik valahogy, vagy valaki megsajnálja, és eloldja a sötétben; reggel már a milíciák csak az ágyat találják meg a köteleket, de azt nem akarják magukkal vinni: inkább még azt mondják, hogy az egésznek a brigadéros az oka, mert a törvényben úgy van leírva, hogy nem lett volna szabad bántani, és ha megkerül, akkor még őneki lesz joga feljelenteni a brigadérost meg a népeket.

Hát akkor most valahogy úgy vannak vele, hogy a legjobb volna, ha sohasem kapnák el a Bedleget, ha már ilyen nagy joga lett itt egyből a népek felett, mert ki a fene gondolhatta volna azt, hogy ha valaki kilopja a másiknak a szemét, a törvény egyből hatalmat ad neki arra, hogy a fél határt becsukassa.

Talán megússza anélkül, hogy a haja szála meggörbülne, talán a brigadéros helyett egyből őt teszik meg brigadérosnak, nagyon vacog most a foguk a dermedt hajnalban az istálló előtt a kispadon.

FARAGOTT KARÓ

Míg a Pieter Bruegel ráveti az elébe tett irkalapra azzal a kacifántos ceruzájával valamelyik parasztgazda képét, addig mi elidőzünk az asztal lapján, mint afféle részegek.

Komám, mondja nekem, és azzal az ormótlan kezével magához szorít, mint valami medve, hogy már nehezemre esik a lélegzet is, szeretnék én neked elmondani valamit.

Aztán elenged, és az ustorát odatámasztja a falhoz, de úgy, hogy kéznél legyen, csak hátra kell érte nyúlni, és már megint a kezében van: ez afféle beidegződött mozdulat, mint ahogy az ember megvakarja a fülét, ha viszket.

De csak ül, mint egy tuskó, vigyorog rám jóindulatúan, mintha legalábbis meg akarna harapni; a Pieter Bruegel meg igencsak előrehaladt már a rajzzal, nemsokára mennünk kell, jó, ha lámpagyújtásra ha-zaérünk, hát várhatnak már bennünket.

Tudod, hogy én a Ferdinándnak a fia vagyok, mondja váratlanul higgadt hangon, vagyis nem tudod, mert azt senki sem tudja, csak én. Elszéledtek már innen azok, akik tudták, vagy meghaltak, ezeknek meg fogalmuk sincs róla, hogy majdnem én lettem a gazdájuk, hogy még a brigadéros is úgy táncolt volna, ahogy én akarom. Csak hát közbejött valami.

Hát te csak most szólsz, mondom. Neked akkor kellett volna szólnod, amikor az öreg Bartel keresztet vetett magára, és felment a létrán, hogy a vésővel leverje az öregnek a nevét a ház homlokzatáról. Meg amikor az öreg díszgyenruháját kiakasztották a lóistállóba szellőzni. Vagy amikor a Motoszka bácsi elkérte a díszkardot, és azzal sétálgatott az ud-

varon, mint valami óbester, úgy kerülgette a trágyadomb szélén a sárga pocsolyákat.

Az ám, azt mondja erre, az ám, és nevetünk, hogy a Pieter Bruegel ceruzája alatt kiszakad a papír. De most már csak az árnyékolás van neki hátra, azzal gyorsan elkészül, ezt mi is tudjuk, épp elégszer láttuk már.

Aztán hajnalban már ugyanolyan kimért és egyenes tartású, mint ahogy azt megszokhatták a népek, még a villanyelet is úgy fogja, mint ha valami nagy tányéron dolgozna vele. A Faragott Karó. Ez a neve, mert mintha nyársat nyelt volna. Ha én most itt kitálatnák a népeknek, lehet, hogy agyonvágna, hanem mielőtt agyonvághatna, az emberek fejest ugrálnának a kútba meg vissza is a röhögéstől, hát ez csakugyan megérné, de hát mégis, gondoljunk csak bele. Ezt a szégyent, vagy mit tudom én mit, mégsem lehet csak úgy belezúdítani az ember nyakába az egész világ előtt. Nem tehet ilyesmit az ember a komájával.

SZILÁGYI

— A vadliba? — emeli fel a hangját, ahogy belép az ajtón —, még-hogy a vadliba?

Odabenn csak két megszeppent paraszt ül egy asztalnál, nem is csoda, hogy így meg vannak illetődve, mert ők mondták ki a szót, hogy vadliba, ez meg most itt puskával ront rájuk, amivel a hazai földet kellene a legkülönfélébb tolvajoktól megvédenie. Azonkívül a vadlibák igen messze járhatnak ide, mert olyan hideg van már egy hete, hogy az ablakon sem lehet kilátni a vastag jégvirágoktól.

De a puskát végül is odatámasztja az asztal sarkához, hát ez így most egészen más, és elmondja, hogy a vadliba a világ legkártékonyabb állata, vagyis már ő úgy gondolja, mert már tizenöt éve többet van a szabad ég alatt, mint más egész életében, úgyhogy ezt-azt igazán alkalma volt megfigyelni.

Azt már nem mondja el, hogy mit, hogy hordanák el a sötétben fészeknek a haját vadlibák, így rápirítani az emberre, de hát olyan cimborá ez különben, mint a többiek, kivált, ha elfeledkezik a puskájáról, no meg ha már felhajtott néhány pohárral, akkor már táncolni is képes, úgy sereg, hogy a lába alig ér a földre, és még a paraszas vaskályhát is felrúgja a sarokban, úgy kell rá havat dobálni be az ablakon, hogy kihűljön, és ismét fel lehessen állítani.

A ROKON

Ott áll üresen az a szép ház, azt mondja.

Ott áll üresen, emitt meg az ember úgy él, akár az egér a lovak hasa alatt a szalmában, már csak azt várhatod, hogy mikor tapos agyon a sorsod azzal az irdatlan ördögpatáival, és könyörögsz, hogy mindez lehetőleg éjszakának idején érjen, a legmélyebb sötét álmodban.

És akkor összeszedi a pereputtyot, hát jó népesen vannak, kitett magáért az utóbbi években, ezt még a szomszéd sem hánytorgathatja fel, a fogú Feri, igaz, neki csak mértékletesen születtek a gyerekei, de azért van ott is vagy négy, úgyhogy ha a kettőt összeadjuk, adomáznak va-

sárnap délelőtt a népek, mindkét fészekalját, az már tiszteletet parancsolóan nagy szám, hát így állnak a dolgok.

A pereputtyal bemegy a faluba, ahhoz a házhoz, mert úgysis csak vendégeket tartanak ott egy-két hétig nyaranta, valami városiakat, vagy a veszett fene tudja, hogy kicsodákat. De hát már a kapun is zörögni kell, és valami fiatalasszony nyitja ki, aki feltehetőleg az unokatestvére, de olyan kimért, mintha a postáskisasszony volna. Nem is mond mást, minthogy ő az Ágnis néni onokája, de az a fiatalasszony csak áll ott, mintha gondolkozna, majd kiabálni kezd, bele az üres levegőbe, hogy anya, ismerjük mi az Ágnis néni unokáját? — és onnan, valahonnan bentről, a fák alól, ahol egy nagy csomó vénasszony ücsörög valami asztal körül, onnan hallatszik, de csak annyi, mintha valaki sóhajtana: Hát...

És aztán ezzel kész is, a sok maszatos porontyot elparancsolja a kapu közeléből, úgy néznek a házra, mintha egy sikertelen várostromot hajtottak volna végre; a Palikának pedig közel lett volna az iskola, csak annyit mond az asszony.

A népek meg aztán somolyognak a bajusz alatt, olyan kesernyésfélén: hogy a Robotka változtatni akart az életén, mondják; úgy gondolta, ha már nyakig lökték a szöszbe, biztosan az első dolguk lesz, hogy ki is húzzák belőle a gazdag rokonai.

Eh, szól erre a Hebegő, nincsenek már meg az embernek azok a régi rokonai, mert vegyük csak a Terézke lakodalját, úgyszólván háromfalunyi a rokonságuk, aztán csak kik jöttek el? Eljött a Beleböki, hogyha véletlenül igazságot kellene osztani a részek közt, akkor a Feró, a Zavarkó, meg velük néhány szájtáti, hát emnyiből áll itt manapság az ember összes rokonsága. Meg hát a brigadéros, ez igaz, meg a direkciónál is küldtek egy bizonyost, de az kettőt sem szólt egész éjszaka.

GYALOG MOSZKVÁBA

Kinek az ötlete az, hogy a nagy silógépet hajnalban kihúassák a ré-paföld végére, s amikor aztán beindítják, majd beszakad alatta a föld, úgy zuhog, hánykódik, majdhogynem a földhöz veri magát, akkora lesz hirtelen a csattogás a határban, hogy tíz kilométeres körzetben felröppennek a fákról a madarak, — pedig ez még semmi, mondja Haller, a gépész, ettől még csak a legyek fordulnak le ijedtükben a motorháztól, majd ha még a kések is elkezdenek füttyögni a hasában, arra majd érdemes lesz odafigyelni, mert az olyan lesz, mintha egy nagy csatában százezer huszár suhogtatná a kardját az ember füle mellett. Arra majd összeszaladnak a szájtáti népek a környékből, de úgy szaladnak, hogy mindent, ami az útjukba kerül, tövestül kitaposnak, úgyhogy nem ártana már jóelőre kiosztani az irodáról a puskákat, és erős őrséget állítani a birtok határaitra, és csak sorjában engedni a népeket befelé, miután egy bizonyos összeget lefizetnének beléptidij fejében.

Csakhogy aztán a brigadéros kiküldi bentől az ő mamlasz embereit vasvillával meg más ügyefogyott szerszámokkal, hogy etessék azt a nagy böllő gépet; tömnék is azok, de nem győzik, ekkor a brigadéros még egy csomó gyereklányt is küld, hát most meg azoknak udvarolgatnak úgy suttyomban, szerencsére egymás szavát sem igen értik. Dél-felé valamelyiküknek meglazul a villája a nyélen, azt is bevágja vélet-

lenségből a takarmánnyal együtt a gépbe, mire akkorát sikoltanak a kések a belsejében, hogy a legszívesebben szertefutnának, akik a közelemben állnak, no de most már késő, erre is jóval előbb kellett volna gondolni.

Aztán sorra veszik ott a népeket, úgy kedveskedik velük a brigadéros, mintha egytűlen egyig félkegyelműek volnának, míg végül előke-
rül, hogy kinek hiányzik a nyélről a villája: a brigadéros csak tapsikolja egyre a vállát meg az arcát is megsimogatja, Kengur fiam, mondja neki, az istenedet, tudod-e milyen gép ez, egyszülött fiam? — és úgy szűri a foga közt a szavakat, olyan atyásan, hogy a többiek önkéntelenül is félrehúzódnak, hogy jó nagy helyet csináljanak annak a hatalmas po-
fonnak, ami itt alighanem nemsokára következik.

De nem következik semmi; a brigadéros szinte kézen fogva vezeti oda a gép oldalához, ahol nagy betűkkel írja, olyan félméteresekkel, hogy szinte már bántja az ember szemét, — ha nem tudsz olvasni fiam, majd én elolvasom helyetted: MASHPRIBORINTORG — MOSZKVA — és egy fia alkatrésznünk nincs hozzá, mert nem is kell, fiam, mert te most csomagolni kezdesz, és e szent minutumban gyalogosan indulsz Moszk-
vába alkatrésztért, ha téged meglátnak ott, neked biztosan adnak.

Csak arra kérlek, szedd a lábad, és lehetőleg ne sokat báméskodj az úton, úgyhogy esztendőre itt legyél nekem, fiatal ember vagy még, jól bírják a lábad, meg én sem szeretném, ha jövő ilyenkor nélkülöd kel-
lene silóznunk.

BÖDŐ

Hogy micsoda ricsajt csapnak éjszakánként a padláson a kismacsok, gurigáznak a diókkal meg szétrúgják a felöntött zabot, ha meg fújni kezd a szél, de erősen, hogy belerázkódik a tető, a kémény mögé búj-
nak, és ott nyivákolnak, mintha a szél a szemükbe sodorná a füstöt, pedig semmi bajuk sincs, de le sem hunyhatja fölük a szemét az ember egész éjszaka.

Ily magányos éjszakákon aztán megjönnek majd a kísértetek is, fent lovagolnak a tetőgerincen, mi mások volnának azok a zöldes fények, amiket a kutyák oly elkeseredetten megugatnak, szűkölnek és vonítanak, mintha meghalt volna valaki a házban vagy valahol a szomszéd-
ban, ami talán nincs is kizárva, mert annyi öreg lakik itt szétszórtan a közelben, hogy számon tartani is sok őket, talán ők maguk is tisztában vannak vele, hogy külön számtartójuk van, kardos és mérleges, szép és fiatal, akit nem hat meg az öregség nyomora.

No de hogy így beszél, mondják napközben a népek, hát az mégiscsak sok, úgy látszik, erősen vacoghat éjszakánként, kereszthe állhat a szeme a félelemtől, nem ártana egyszer alaposabban ráijeszteni, legalább egy-
szer s mindenkorra kibújna a szög a zsákból, szervezkednek az istálló-
ajtóban a vállalkozóbbak. De hát nem rendes ez, teszi szóvá az öreg Vicsori, aki csakugyan sok embert láthatott, mert egyszer már gyalog jött haza Franciaországból vagy Belgiumból, ahol a bányák mélyében egy vak lovat hajkurászott a kisvasúton, ugyanolyan kocsis volt, mint itthon, csak nemigen lehetett neki inyére az a pokoli sötétség a föld
alatt. — Ha megvadítottátok, ijedtében elkap benneteket, és sorra elvag-
dossa a nyakatokat — ez egy kicsit csakugyan lehűti az embereket;

hanem sötétedés után néhányan mégis ott csellengenek a ház körül, az ablakok alatt hallgatóznak, de úgy éjfél tájban, amikor elkezdődik a nyivákolás, úgy rohannak a földek irányába, hogy még a kerítést is kitörlik, nem futja az idejükből, hogy a kapun babráljanak, amíg kinyílik.

Ezek után majd megjelennek a fejükön az első ősz hajszálak, és most már maradnak is, hiába jár el estefelé vadászatni a brigadéros, és néha csak hajnalban jön vissza egy-egy véres tollú, karmos madárral, macskabaglyok, mondja, a feje tetején jönnek ki az embernek.

BELEBÖKI

Összekúpozzák még azt a kis szárat hajnalban, ami tegnap estéről megmaradt, aztán meg már ünnep van, szétszélednek a népek, hogy előkészítsék magukat a délutánra meg az éjszakára, mert a kanászok már nagy hangon dorbézolnak az ólak fallai alatt, a nádtetőről meg csöpög rájuk az a sárga lé, amitől egytűlen egyig megszeplősödtek már, és ragadnak, akár a légyapapír — hát ezek figyelemre méltó dolgokat fognak véghezvinni még a nap folyamán, ha majd meghemperegőznek előbb a szalmában.

A Beleböki is ott áll már a komáival a boltjában, nézik ezt a nagy sürgés-forgást, mert idegenek is vannak itt szép számmal, messzi földről hozatták őket, hogy hadd szórakoztassák egy kicsit a népeket, még nők is vannak köztük, azok meg mindenem hűledeznek, csak akkor akad el bennük a szó, amikor a fogú Feri keresztülvezeti az udvaron a Kormos bikát, meg pirulnak is nagyon, hát szó, mi szó, a Kormos is messzi földről való, a hatalmas zacskója ide-oda verődik a két térde között.

A komák csak nézik ezeket az ártatlan kisasszonyokat, könnyökükkel lökdösik a Belebököt, aki e látvány felett erősen dohányzik, hanem kihelyezted-e a késedet, sógor, kérdezi tőle a Centi Rudi, amire a Beleböki még erősebben dohányzik, hogy szinte már az egész udvart telefüstöli abból a vastag cigarettájából: úgy szalad rajta végig a parázs, akár a gyújtózsínóron — hát most igazából elgondolkozhatott.

De nem sok idő van a gondolkozásra, mert már lassan kezdik adni ezek az idegenek a programot a népeknek, verseket duruzsolnak a fülükbe, hát ez olyan, mintha üveggel vakargatnák őket, majdnem olyan jól mondják, mint a pap szokta a templomban, csak látszik, hogy még nagyon kezdők a tudományban, mert nem tudják még úgy kiadni a hangot, hogy a tetőn is megmozduljanak a cserepek, mint amikor a tisztelendő úr hirtelen megszólal: ... és Jerikó falai leomlanak ...

De azt is meg lehet majd nézni, amikor a Beleböki ráun hallgatni ezt a tengernyi sok gyöngédséget, és zárt helyre vonul a komáival, ahol a hordók állnak, s a lába közé kapja a legnagyobbik hordót, s azon lovagolva gyújt rá a nótájára, hogy:

Rücskös-rapancsos a tenyerem,
azzal keresem a kenyerem, —

akkor már a brigadéros is szalad befelé, és csendesíti, meg fűt-fát ígér neki, hogy legyen már egy kicsit türelemmel, a rézangyalát, mert mint-ha a földet hasogatnák, odakinn egy kukkot sem lehet érteni attól a

marha hangjától, de ő csak legyint egyet, és azt mondja: mesebeszéd, és folytatja, ahol abbahagyta, mert akinek nem tetszik, az ne hallgasson oda.

A BRIGADÉROS

Hajnalban kimegy, belevizel egy nagyot és habosat a sötétbe, de hát korai még az idő, látja, hogy visszafekhet, alig fordultak még a csillagok az ég alja felé.

A birkaaklok felől nagyon hideget sodor a szél, még a bikanyál is odafagyott az oszlopokra, mint valami szélkakasok, mutatnak épp erre-felé a fehér szálak, és világítanak, akárcsak az ezüst.

De a batya, hallani messziről, ott csörtet már ilyenkor a kukoricatáblában, szeretne a dolog végére járni még a hó előtt, ha már ennyire megkésett, csak egy reggelre nehogy belepje a hó, ott, a kukorica sorában, hogy csak a rongyait csapdossa már azután a szél a cingár lába szárához, hát mégis segíteni kellene neki, úgy gondolják néhányan; de már fizetni sehogyan sem akar, még csak nem is ígér semmit, még akkorra sem, ha egyszer majd jó pénzért eladja a kukoricát.

Hát akkor ott vesszen meg a hidegben a vén kukac, ez utóbb az általános vélemény, annak ellenére, hogy úton-útfélen panaszodik, hogy s mint bánnak övele, — pedig ennyi fiatal embernek nem kerülne fél napjába sem, hogy letörjék helyette a kukoricát; azok meg arról beszélnek, hogy már csak nem csinálnak vénségére gazdag embert a batyából, ha eddig nem futotta neki többre annál a lyukas bocskornál, ami a lábán van, meg a zsíros kalapnál, ami a fején klepul, inkább vállalják érte a felelősséget isten és ember előtt, esetleg vehetnek is neki egy pár bakancsot az ócskapiacon, meg egy olyan kalapot, amilyet csak a brigadéros hord, pedig már megvan tíz éve is, hogy viseli.

Most, hogy így lehűlt az idő, reggelenként a brigadéros politikai órát tart az embereknek az istállóajtóban: olyasmiről beszél, hogy ismét emelgeti már a fejét a törpeburzsoázia, amelynek nincs más vágya az égadta világon, mint hogy az itteni népek ismét ingyen dolgozzanak neki, így aztán majd egykettő kiheveri a csapásokat, amiket az öntudatosabb népek mértek rá, és egy reggel majd, fenét reggel, még sötét hajnalban bezörget az ablakon, hogy gyerünk emberek, vége most már a jó világnak, nincs itt tovább heverészés még világos nappal is az abrakolóban.

Úgyhogy a batyának ez csakugyan beteszi a kaput: a népek éjszaka kezdenek kiszökösni, és lopják a kukoricát, de úgy, hogy ő észre sem veszi, csak azt látja már, amikor egy cső sem maradt belőle, mert mind beöntözték a görékbe a többi közé, hát sápitózik, hogy most mi legyen ha így összekeverték a kukoricáját a többivel; azt mondják neki, ha már annyira odavan érte, a legjobb lesz, ha vissza kiválogatja, hogy mi az övé, és mi az upraváé, ami ugyan nehezen fog menni, teszi hozzá a brigadéros, de ha véletlenül piros csövet talál, csak szóljon, mert azt mondják, az általában szerencsét hoz.

GÖCŐ

Milyen szépen hullnak így ősszel a levelek, elborítják az udvart, hogy sárgállik tőlük a föld, hát olyan, mintha egy tojásból néznénk kifelé: ez egy afféle mélyebben szántó gondolat, vagy ahogy vesszük, mert a Beleböki szerint réges-rég megzápult már ez a tojás, ezért van itt olyan bűdös, csakhogy senki sem akarja megérezni, úgy tesznek a népek, mintha nem tudnának hova lenni a jó soruktól.

Aztán a Göcőt látni az ajtó előtt, ahogy éppen tisztálkodik, de csak mint a galambok, vizet enged a szájából a tenyerébe, s azt keni szét az arcán, csupa finomság minden mozdulata, csak akik nézik, azt nem tudják, hogy most miben fog megtörülközni, de neki a kisebb gondja is nagyobb annál, hogy törülköző után járkáljon, ennek is a hajnali szél szárnya lesz a törülközője, mondja a Füle, de különben rendes ember ez, mint akárki, csak hogy olyan furcsán nézi a világot.

Hogy már a lovakat is fordítva fogná be a kocsiba, ha azoknak véletlenül nem lenne több eszük, mint neki magának, tódítja meg a Hebegő, majdnem hogy egymaguk akasztják le a hámat a szögről, ha így megy tovább, még megérjük, hogy a lovak fogják be őt a kocsiba, még zablát is tesznek abba a fogatlan szájába, és úgy ballagnak ki hármásban szé-náért, mintha minden a maga útján menne.

Ez, persze, nem igaz, ez már délben meglátszik, amikor a Hebegővel elszaladnak a lovak, és az egész rakomány szénát szétszórják, a Göcő meg úgy áll fönt a maga kocsiján, mint egy vasvilla, amit a szénába szúrtak, és a Hebegő szénáját is mind felszedi az útról, hogy a többiek le ne tapossák, aztán még visszakanyarodik a boglyák közé, és még egy sort felrakat, most már olyan az egész, mintha a lovai egy szénakazlat húznának csak úgy magában, mert a kocsija sem látszik ki alóla, úgy-hogy amikor végigmegy az úton, az emberek mind leveszik a kalapjukat, mintha csak halottat vinnének a kocsin, — hát ez nem olyan egyszerű mesterség, ha hozzávesszük azt is, hogy úgy nótázik ott fenn, mintha még egy csomó zenész is húzná neki, valami babájáról énekel, pedig hol van az ilyennek babája, még az aszalodott felesége is úgy kiabál rá, mintha lelenygyerek volna.

Aztán odaáll a kazal mellé, amelyikbe egész délelőtt hordták a népek a szénát, olyan ez így, mint a mesében, mintha egyik kazal odaállt volna a másikhoz eldiskurálni egy kicsit, hát egészen egyformák, még majdnem neki kell lefelé dobálni a szénát: hát nem ártana elküldeni valamilyen versenyre, de ahogy itt ismerik, ott nem valami sokra jutna, mert már az első fordulóban úgy megrakná a kocsiját, hogy beszakadna alatta az a vékonyka föld, amin állunk.